

Studier i Nordisk

2016-2018

Selskab for Nordisk Filologi
Foredrag og årsberetning

København 2022

Studier i Nordisk 2016-2018

© 2022 by Selskab for Nordisk Filologi, Copenhagen

Trykt hos Campus Print, Søndre Campus, Københavns Universitet

Printed in Denmark 2022

ISBN 978-87-89641-18-8

ISSN 1601-4715

Kopiering fra denne bog kan kun finde sted på institutioner der har indgået aftale med Copy-Dan, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer.

Redigeret af Seán D. Vrieland, Anne Mette Hansen, Finn Gredal Jensen, Katarzyna Anna Kapitan, Line Sandst, Rikke Steenholt Olesen, Torben Arboe.

Alle bidrag i årsberetningen er fagfællebedømt.

Sats: SIDE-1, Anne Charlotte Mouret

Det lille billede på bogens forside er hentet fra titelkobberet i Peder Syv: *Nogle betenkninger om det Cimbriske Sprog* (København, 1663), hvor det skal illustrere bogens 4. kapitel: Om det Cimbriske sprogs uddyrkelse i almindelighed.

Selskab for Nordisk Filologi blev stiftet 18.12.1912 og har som formål at fremme studiet af nordisk sprog og litteratur gennem afholdelse af møder og diskussioner.

Selskabet er åbent for alle der interesserer sig for dets formål.

Som medlem modtager man mødeindkaldelser og selskabets årsberetning. Årsberetningen, *Studier i Nordisk*, udsendes hvert tredje år.

Indmeldelse kan ske ved møderne eller ved henvendelse til

Seán D. Vrieland, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab,

Njalsgade 136, DK-2300 København K, e-post:

sean.vrieland@hum.ku.dk.

Kontingentet er 200 kr. (50 kr. for studerende).

Selskabet har Danske Bank-konto 1551 5426448

(SWIFT-code: DABADKKK, IBAN nr. DK06 3000 0005426448).

www.selskabfornordiskfilologi.dk

snf@hum.ku.dk

Indhold

JAKOB POVL HOLCK

Herlufsholm-samlingen på Syddansk Universitetsbibliotek
og forskningspotentialiet – om forskellige fund og
fragmenter 5

KRISTA STINNE GREVE RASMUSSEN

Søren Kierkegaards Skrifter – hvad editionshistorien kan lære
os om forskellen på bøger og bytes 41

LARS BRINK

Den metriske tilpasning 61

LINE SANDST

Navnet i centrum.
Om placeringsdiskurs og forskellen imellem navne
i tale og skrift 79

MARGRETHE HEIDEMANN ANDERSEN

Engelskpåvirkningen af dansk skriftsprog.
Nogle hovedresultater fra projektet *Yes, det er Coolt.*
Om påvirkning af dansk fra andre sprog 111

Møder mv. i 2016-2018 127

Love for Selskab for Nordisk Filologi 147

Medlemmer og Bestyrelse 149

Publikationer 151

Den metriske tilpasning

LARS BRINK

Poetic meter is the set of prerequisites for how stressed and unstressed syllables should be arranged as a rule. The poet's metrical adaptation aims to make the shades of stress in the language fit. This appears to be simple, since in all European traditions every traditionally defined heavy stress can be placed in unstressed position, while every secondary or light stress can be placed in accentuated positions (not to mention unaccentuated; thus "anything goes"). Nevertheless, we all know it is possible to commit metrical errors in poetic composition. There must then be an adaptation rule that cannot be broken.

This rule is: Inversion is not allowed. A common phrase in daily speech with a well-defined stress pattern cannot have the opposite pattern in poetic meter. In Cole Porter's famous lines

I love Paris in the Springtime (the meter begins with two trochees)

I love Paris in the fall

'Paris' could not be 'Madrid', since *Madrid* would require the opposite accentuation pattern than what occurs in daily speech.

Lad os begynde med de 4 nøglebegreber i et digt: 1) metrum, 2) tekstudfyldning vha. 3) adaptation, dvs. tilpasningen af tekstudfyldningen, så den får de samme toppe og dale som metret, *uden* at det opleves som stridende imod dagligsproget, 4) foredraget af den færdige tekst. – Og lad os straks se nærmere på metrum i min renoverede definition:

Et metrum er en af digteren valgt *forskrift* for regelmæssig fordeling af fremhævede og ikke-fremhævede stavelser (toppe og

dale), således at der opstår *isokronier*, dvs. lige store tidsintervaller mellem visse enheder – det kan være mellem hver stavelse eller, i Nordeuropa, mellem toppene.

Al oplevet rytme hviler på isokroni: lommeurets tik-tak, gøgens kukken, pulsslagene og, naturligvis, musikkens rytmer. Den blotte regelmæssighed, fx ét og kun ét svagt slag mellem hvert stærkt slag, er ikke nødvendigvis rytmisk:

bumm bim bummm bim bummm bim bummm. Ren Nørgård!

På den anden side udgør ren isokroni heller ikke et metrum, eftersom der i sprog som dansk er tendentielt isokroni mellem hovedtrykkene. Oplæsning af fx Straffeloven med præcis isokroni mellem hovedtrykkene kvalificerer ikke til et metrum. Thi dette kræver som sagt *både* en regelmæssig fordeling af toppe og dale *og* isokroni.

Proceduren *in nuce* ved vers-fremstilling er da, at digteren finder et indhold (gerne smukt), hvis prosaiske formulering (tekst-udfyldningen af metret) har en fordeling af tryk (el. stavelseslængde), der svarer til hans valgte metrums toppe og dale. Fx:

Jeg elsker de grønne Lunde [- -] (Kataleks, ingen ville lade 1.
linje gå lige over i 2.)

med Tonernes vuggende Fald [- -]
jeg elsker de blanke Sunde [- -]

Metret har frit 2 el. 3 dale mellem toppene (det traditionelt almindeligste), hvorfor tilpasningen er perfekt. Men allerede i næste linje går det galt:

med Sejlernes Tusindtal [- -]

for det hédder jo 'tusind 1tal, hvad der ville indebære kun 2 faktiske toppe i linjen mod de andre linjers 3, samt at linjen ikke endte mandligt som rim-linjen, men daktylisk. Og sådan er det hele vejen igennem (diskrepanserne er understreget):

*Nede i fru **Hansens** kælder
kan man købe frikadeller*

*Oppe i gardinerne
hænger appelsinerne
mændene og konerne
spiser af citronerne*

Og det er ikke bedre i udlandet:

*Wer reitet so spät durch Nacht und Wind? [~ - ~] (Wer reitet,
men det hedder 'Wer ...)
Es ist der Vater mit seinem Kind [- - ...] (Det hedder oEs oist
... og ... oseinem.)*

*They seek him here
they seek him there
those Frenchies seek him everywhere
Is he in Heaven?
or is he in ↓?
that darned elusive Pimpernel*

Har Den Røde Pimpernel sagt 'every 1where og 'pimper 1nel? Vel har han da ej.

Men intet af det nævnte opleves som fejl! Det ser ud, som om svagtryk og bitryk rask væk kan løftes til top, og at hovedtryk og bitryk

rask væk kan reduceres til dal. Det sidste ses i: *Wer reitet ... – Læg nu smukt din Haand i min – Så kom regnen ... – end er der en Gud foroven – Sov sødt lille Jumbo og visselul.*

Men hvis hovedtryk, bitryk og svagtryk både kan blive til toppe og dale, så falder al beundring for digterens versifikatoriske gave jo til jorden. Så kan alle gøre lydefri vers. Men dét kan ikke passe. Vi ved, at tante Oda begår masser af fejl – og de største digtere stundom ligeså. Tilpasningsreglen for prosa > vers må altså indebære en regel for prosaiske trykforhold, som *ikke* må ændres. (Bortset fra den selvfølgeligelige regel, at digtet ikke må have en stavelse mere el. mindre, end metret foreskriver: ***Jeg ved fire Lærkereder*).

Den regel har jeg fundet.

Tillad mig at udbygge disse introduktionens eksempler med nogle flere: I udtryk som *Da du...* og *Da de...* skulle man tro, at den lille konjunktion altid stod i dal, men den kan sagtens rejses til top:

*Da de kom til Gammel Strand
var der ingen ildebrand!*

Men vi kan med ligeså legende lethed have:

Da du og jeg var unge, Ernestine.

som er et digt af Ida Hammerich lagt i munden på ingen ringere end Bedstemor And. Både *da de* og *da du* er altså fuldt ud mulige i vor lyriske tradition.

Selv de letteste stavelser i det almindelige talesprog kan rejses til metrisk top, fx det fnuglette og:

...
med *matte* og *mødige*, *halvt udviskede Træk*,
med *smalle Læber* *og* en *Lød* af *Aske*,
har *smilet til* mig *fra* den *vage Fjærnhed* –
foran det Spejl, som *Tiden* *langsomt angreb*,
i mange Aar Hun nu fordoblet har
sin sære og sin smertelige Skønhed.

Digtet hedder »En Danserinde«. Det er skrevet i regelrette 5-fods-jamber uden rim (blankvers), med tilfældigt skiftende mandlig og kvindelig udgang. Kun i 1. linje er 3 af jamberne udvidet med en ekstra dal (dvs. at der er 2 dale mellem toppene), hvad ingen dengang så lidt som nu tog digteren fortrydeligt op. Digteren er den velmeriterede Chr. Rimestad (1878-1942), og dét navn borger jo for kvaliteten. (Jeg understreger ikke *udviskede*, da denne verbal-udtale per konvention var selvfølgelig dengang; *foran* var digterens normale udtale).

Ordet *og* kan dog som bekendt også være et adverbium: *Så kom a ind i AGF, ik' å'?* I rigssproget har det i århundreder været et arkaiserende adverbium (som helst bør adskilles leksikografisk fra konjunktionen; de udtales jo forskelligt). Adverbiet udtales altid med stærktryk, det er derfor vand på min mølle, at J.P. Jacobsen tildeler det en dal:

Saa standsed' og der den Blodets Strøm,
Som før var vant at rinde.

Man kunne også nævne fremhævelsen af det uanselige ord *som* – altid tryksvagt i talesproget – som Adam Oehlenschläger hæver til tinderne i sit muntre heksameterdigt:

*Her under Egenes Lye, hvor Vinden vifter saa kiøligt,
ville vi sætte os ned om det simple, landlige Træbord,
som af to Pæle bestaaer og tvoende høvede Bræder,*

Vi kunne nævne det endnu mere uanselige ord *at*, dét homonym, der betyder 'her begynder en fremsættende ledsætning':

*Med hænderne si'r vi klap-klap-klap!
Med fødderne si'r vi tramp-tramp-tramp!
At du må
huske på,
Sadden skal en lillebitte polka gå.* (denne linjes to første fødder
tetrasyllabiske)

Lad os løbe linen hélt ud og se på infinitivsmærket *at* (der efter min mening er et foransat bøjningsmærke):

*Vi Øvrighed med Munden slaae,
Kan dog selv intet giøre;
Eet er et Søe-Kort at forstaae,
et andet Skib at føre.* (Holberg)

Og lad os, for spøg, se på et digt fremhævet af Ernst von der Recke, hvori Hertz lader en konsonant – altså ikke en stavelse – udgøre en dal i verset:

*Slaget var endt. Paa den aabne Mark,
Der nylig gjenlød af Kampen,
Hørte man kun et Gisp, et Drøn
Og en Herreløs Hests Trampen.*

Recke finder det strålende og beskriver det meget godt:

... Kun i sidste Linie stode to saadanne [stærkt betonedede stavelser] umiddelbart sammen, idet den mellem de betonedede Vocaler liggende Consonantforbindelse sts-Tr kræver saa lang Tid til at articuleres af Taleorganerne, at det hele mellemliggende Taktrum derved uden Vanskelighed udfyldes. (Recke 1885: 6)

Jeg kalder det nu – trods alt – en rytmisk fejl: Der ér trods alt ingen dal-stavelse, og jeg vædder gerne en rigsbankdaler på, at Hertz har tænkt det udtalt med det dengang ret almindelige [-əs], som han dog ikke ville skrive.

Jeg har naturligvis eftersat de danske metrikere for tilpasningsreglen, dvs. den regel, hvorved dagligsprog tilpasser sig metret.

Den ældste er samme Recke, manden, der forhalede de små bogstaver i 59 år! Han skrev sit berømte skræmedigt om sukker i kaminen og skræmte derved ministeriet fra at indføre nordiske små bogstaver i appellativer i 1889, og det varede som bekendt helt til 1948, før de blev knæsat. Recke fornemmer s. 16-18 adaptations-problemet. Men det bliver ved anelsen, og der kommer kun et enkelt eksempel ud af det. Nemlig dette, at præsens participiers sidste stavelse snart står i top:

*Som sagt jeg gaaer og glemmer,
At gode Raad er dyre,
Og drømmende jeg stemmer
Min lille gyldne lyre.* (H. Hertz)

snart i dal:

*Kulde betøvngende
Kjærlighed bringende
Svæve vi strømmende*

*Rundt om det drømmende
Deilige Bryst.*

(Paludan-Müller)

Resten af hans betragtninger går uden om problemet og hen til det langt mere traditionelle problem: Hvordan skal de færdige vers foredrages? Han erkender, at faktisk talesprog har både stærktryk, svagtryk og bitryk, og at fx bitrykket i 2-stavelser-sammensætninger som *Solvogn* naturligt falder i dal i trokæiske vers, men at det dog beholder en vis tyngde, så at det bedst egner sig til vers »med en langsommere Gang«, altså langsommere end vers med trokæer som *Solen*. Men dette er ikke en diskussion af, hvad der i talesproget kvalificerer sig til top og dal i et metrum, men en diskussion af, hvordan man mest passende foredrager et færdigt vers – hvis dale og toppe er givne og indiskutable – så de bedst passer til talesproget.

Og denne foredrags-diskussion er meget gammel. Det ene ekstrem er oplæsning af vers, ganske som man ville læse teksten som prosa:

'Nu skal jeg for'tælle jer om Jørgen ...

Det andet ekstrem er den såkaldte lorum-larum, hvor top og dal veksler mellem de samme to toner:

Nu skal jeg fortælle jer om Jørgen ...

Hans Brix (1911: 28) mener, at »det naturalistiske« foredrag startede 25 år før Brandes, nemlig da Michael Wiehe og Frederik Høedt rev sig løs fra Det kgl. Teater. Vi véd det ikke, men Reumert og Bodil Ipsen havde en hel del af naturalismen, særlig i skuespil af Molière, hvor de lange tirader af alexandrinere blev befundet ubærlige for et 'moderne' publikum. Men det må siges, at de begge stræbte efter, trods alt, at lade metret skinne igennem.

Reckes metriske overvejelser munder da også ud i det helt afmægtige resumé:

Alt, hvad i dette Capitel er sagt, lader sig kortelig resumere i de Ord: i Arsis [top] kan enhver Stavelse stilles, som, uden at der gjøres Vold paa Sproget eller Tanken, lader sig fremhæve paa de omgivendes Bekostning; i Thesis [dal] kan ligeledes enhver Stavelse stilles, hvis Betoning paa tilsvarende Maade lader sig undertrykke. (Recke 1885: 18)

Ja, som top er enhver stavelse brugelig, som *egner sig til det*. Dette er semantisk tomgang, ganske som bryllupsritualet: Man skal elske og ære ægtefællen, hvad der end sker – dét er klar tale – men hvad skal man ellers gøre? Man skal leve, *som en ægtemand bør leve med sin ægtehustru*. Ja, det er da klart, man skal selvfølgelig ikke leve, som en ægtemand *ikke* bør leve. Men det er buldrende tomt.

Brix har i 1911 i *Gudernes Tungemaal* skrevet en fin lille metrik. For hvad ér gudernes tungemål? Dét er naturligvis lyrikken.¹ Men han har ikke klart set tilpasningsproblemet. Måske aner han det. Han har omskrevet et digt af Drachmann:

*Aa, Havet ...! Har jeg valget mellem Vandet
og terra firma ... ja saa ta'r jeg Landet!*

...

(Brix 1911: 29)

---

1. Under diskussionen plæderede Jens Kr. Andersen for, at man her, om versificeret kunst, brugte ordet *poesi*. Det er betegnende, at litteraterne ikke har lagt sig fast. For *poesi* taler frasen *poesi og prosa* samt ordet *poesibog*. På den anden side er *poesi* = 'al æstetisk fiktion' i »Det uendeligt Smaa og det uendeligt Store i Poesien«. *Lyrisk* er vel det almindeligste, men man viger dog tilbage for at kalde episke digte som Homers for *lyrik*. *Digt* er ødelagt af de rytmeløse digteres snylten på ordet. Utålelig slendrian. Jeg lader det stå åbent.

et digt, der kun afviger få steder fra prosaisk udtale, og gjort det til fortløbende prosa med trykmarkeringer, der følger Jespersens dengang nye trykanalyse med 4 trykgrader. Hvorved der fremkommer en oplæsning, der passer bedst muligt til metrum og dagligsprog. Men heller ikke Brix skelner mellem den metriske tilpasning (af dagligsprog til vers) og foredraget (af det færdige digt). Det pågældende digt har ingen fejl, men afviger dog et par steder fra normal udtale. Han ser dermed ikke, hvad denne digter og alle andre må gøre for at *undgå* at fejle.

Jeg kan ikke noksom advare imod at forblande metrum med foredrag. Metret er som ovenfor sagt en *forskrift* for toppe og dale; der er kun dé to muligheder, og dét er alle metrikere faktisk enige om. Alligevel bliver det blandet sammen med digtets foredrag, der, hvis det ikke er *lirum-larum* ('messende') kan have alle grader af tryk (der er jo uendeligt mange), svælge i bitryk og (Sievers') trykløse højtøner, sære pauser og crescendoer, hvisken og råben. Altsammen uden at metret tabes. Når jeg anfører et metrum med fed skrift på toppene, i stedet for den langt nemmere trykstreg, så er det netop for at skelne mellem metrum – med kun 2 muligheder – og foredrag med legio. En metrisk (forskrifts-)top er ikke helt det samme som et hovedtryk, selvom der naturligvis er en snæver forbindelse.

Arthur Arnholtz er vistnok godt klar over problemet med, hvad der er op og ned i et metrum, dvs. hvad der kvalificerer til top og dal. Men han giver overhovedet ingen eksempler og er meget svært tilgængelig, for ikke at sige tåget. Han skriver:

I de *centrale talevers* optræder den [kædestiliseringen] som et normerende *taktmønster* i ligevægt og vekselvirkning med sprogstoffet, delvis fremgaaende af det, delvis virkende regulerende tilbage paa det. (Arnholtz 1961 [1948]: 9)

Og hvad er så *kædestilisering*? Det er »dagligtalens større afsnit, perioder eller *raa langled*«, der »reguleres som *kæder* af rytmisk ret ens led.« Er det så sært, at vi flygtede fra Arnholtz' vildtvoksende terminologi?

Jørgen Fafner er elev af Arnholtz, og dét mærker man. Hans *Digt og form*, 1989 er et vildt rodeo af definitioner af lyrikkens nøglebegreber. Fafner er alt for meget af en æstetiker til at kunne gennemtænke og fastholde svære definitioner. Et sted siger han: »I verset fejrer sproget sig selv« (Fafner 1989: 242). Sådan taler en æstetiker, ikke en klartænkende videnskabsmand. Fafner er klar over modstriden mellem metrum og talesprogs-tryk i fejlfri vers. Han har (1989: 13) det fine prosa-eksempel: *„Lad mig sig(e) dig be'sked*, der af Emil Aarestrup 'forvandles' til to følsomme verslinjer:

*Lad mig sige
Dig besked
Om mit Hjertes
Lønlighed.*

Men noget problem ser Fafner ikke: Versenes toppe ligger nu engang tættere end talens (1989: 23) – og følger sig nu engang efter metret (passim).

Min gamle ven Vagn Rehling skrev en verslære, *Rytme og klang i vers* i 1985 (Rehling 1985). Rehling er den klareste og nemmeste af alle mine ærede forgængere. Sjovt nok er han også den mest åndfulde og den med det fineste gehør. – Han har sikkert tænkt over tilpasningsproblemet og har flere og bedre eksempler på svælget mellem metrum med tekstudfyldning og dagligsprog. Fx skelner han mellem vers, hvor hver top og hver dal rigoristisk modsvarer hovedtryk hhv. ikke-hovedtryk – og så vers med modsætning, fx disse:

Jeg *gik* mig *over sø* og *land*,
Dér mødte jeg en gammel mand.
(Rehling 1985: 14-15)

I 1. linje burde *over* jo ikke stå i top, mens 2. linjes *Dér* burde stå i top, og *jeg* til gengæld burde stå i dal – hvis der altså virkelig var overensstemmelse mellem metret og alm. dansk. Ikke at der er tale om fejl; dét er der *ingen*, der mener, heller ikke jeg. Det er det, der er problemet! – Men ud over at notere diskrepansen, forsøger Rehling ikke at løse problemet.

Skulle udenlandske metrikere have løst gåden? Om nogen må det være tyskerne. Jeg har gennemgået to verslærer, Erwin Arndt (1975) og Hans-Dieter Gelfert (1998). Men problemet står uløst i dem begge. Dog har Arndt dét udmærkede bidrag, at han giver den fejlfulde tilpasning til metrum et navn: *Tonbeugung*. Han giver desværre kun eksempler på det fra middelalderens Mestersanger-vers, dvs. en sangform, hvor musikken var dominerende, og som var helt uden hensyn til dagligsproget; metret var slavisk top-dal-top-dal...:

Zu jrer zeit viel böß ungereimbt Gsang erklang
  ∨   — ∨ — ∨   —   ∨ — ∨   —   ∨ —

Uden musik lyder det malabarisk og fejlfuldt. Men hvori består fejlen? Ja, normaludtalen passer ikke med metret, vil de fleste sige. Men vi har jo til overflod set, at dét gør det aldrig, selv hos de største.

Vi har nu et metrum – digterens selvvagte forskrift for en regelmæssig fordelingen af toppe og dale, inden for isokronier. Metret er en objektiv størrelse, som metrikerne og andre kyndige eller blot øvede enes om. Faktisk har jeg aldrig oplevet en afvigende mening fra min hos en anden metriker, uden at jeg måtte erkende,

at teksten også kunne skanderes på hans måde – inden for meget snævre grænser. Dét kan jeg give nogle eksempler på. Hvis metret har frit skiftende gangart, det vil i praksis sige frit bisyllabiske og trisyllabiske fødder, hvilket atter er = snart 1, snart 2 dale mellem toppene – hvad der er uhyre traditionelt i dansk lyrik – så er det ret let at finde tvetydige steder. Hvordan har fx Poul M. Møller selv villet skanderet flg. linje:

Hans: *Naa, det skal saamænd vare meget længe,*

A: *Før jeg igjen skal troe paa Pigeminer,*
eller

B: *Før jeg igjen skal troe paa Pigeminer,*

I sidste tilfælde blander digteren altså, helt traditionelt, tri- og bisyllabisk gangart, dvs. blander en daktyl med 4 trokæer og har frie optaktsforhold. – Digterens selvvalgte metrum (A) er dog let at finde i alle de andre verslinjer, og for øvrigt hørte Poul M. Møller til de eksklusive digtere, der strengt holdt sig til jamber eller trokæer. (Han var han også særlig fordringsfuld mht. rim, tålte fx ikke rene ørerim som *Duggen ~ Kukken*).

Langt sværere er det at kreere et flertydigt metrum, hvis ingen af de to mulige metre må rumme friheder:

»Viggo på morgenkvisten«: *Viggo stod op, andre sov!* (3 daktyler,
de 2 sidste
dale
katalekte)
Viggo sku' ha' sig lidt sjov! (do.)

Overalt har digtekunsten besindet sig på, at dagligsproget må modificeres, adapteres, en smule, for at kunne passe til, og afspejle, et metrum. Men efter hvilken regel? Vi har set mange eksempler på, at der tilsyneladende ingen regel er: Talens hovedtryk kan i bredfyldt mål optræde som dale, ligesom talens bi- og svagtryk i stor stil kan optræde som toppe.

Men vi ved også, at tilpasningen kan svigte, så der opstår *fejl* – som jeg foretrækker at kalde *tilpasningsfejl* i stedet for *metriske fejl*, for der kan ikke både foreligge et metrum og være fejl i dette metrum. Det er i tilpasningen af dagligsprog til metrum, at der begås fejl. Lad mig derfor ile med at afsløre reglen for den metriske tilpasning. Den lyder:

Alt kan stå i top, og alt kan stå i dal, dog således, at der ikke opstår *omvending*. Omvending vil sige, at et udtryk, der tildeles top og dal, i dagligtalen har de *modsatte* trykforhold. Fx:

I **LØG**stør **sku'** vær' **gilde!**

sku' har i tale svagtryk, men efter metret top. Den tilpasning er lovlig, fordi den ikke indebærer nogen omvending. Men *Løgstør* har efter metret top + dal, men i dansk svagtryk + stærktryk, altså *omvendte* forhold. (Jeg understreger fortsat diskrepans mellem talesprog og metrum, og hvor dette tillige opleves som en fejl, bruger jeg versaler). Eksempler af samme slags:

Den er **fin** med **gyRO**en,
så **mist** ikke **tro**en,
men **skænk** mig lidt **KA**nel **allright** paa en **spoon**.

Digteren sagde '*kandis*, og det var godt. *Ka'nel* er måske lige så godt i rom, men metrisk bliver det en omvending: Det hedder *ka'nel*, men

metret fordrer *kanel*. Omvending. Og det hedder 'gyroen, *gyroen* er omvending.

Ovenstående viser omvending mellem svagtryk og hovedtryk (*Løg'stør, ka'nel*). Men også omvending mellem bitryk og svagtryk udgør en mærkbar fejl i tilpasningen, formentlig ikke helt så prægnant:

*Sådan er kaPItalismen,
Utak er de armes løn.
Det' de riges paradis, men
jeg synes fa'me det er synd.*

4 4-slagsrækker, bisyllabisk gangart (trokæer) med skiftevis mandlig og kvindelig udgang og dermed fletrim (flet-'rim', for *kapitalismen* rimer jo ikke på *paradis, men*). Det er så traditionelt, at man kunne græde. Men. I dansk hedder det obligatorisk ,*kapita'lismen*, det kan umuligt hedde *ka,pita'lismen*. Altså sker der omvending i verstillpasningen. Den har altid moret og irriteret mig. Hvis nogen (følsom og øvet verslæser) slet ikke får fejloplevelse, må typen, for disse sjæles vedkommende, stryges af fejkataloget. – Nu skal vi højere op. I oktober 2015 blev der holdt en fest i Dansk Sprognævn, og herunder afsanges der en morsom vise med hele 7 toppe i visse linjer:

SvarsamLINGen vokser i musikkens ny palads

Den *var* morsom, men ingen tvivl om, at dagligtalens 2. stavelse (, *sam*) i '*svar, sam*,_(,)*lingen* med rette opfattes som stærkere end den følgende stavelse (*-ling*), hvorved der opstår en omvending. Det kan ikke i nogen form for dansk hedde '*svarsam, lingen* (a la '*svarma, skinen*).

Alle hidtidige eksempler har været omvendinger inden for et enkelt ord. Men omvendingsreglen omfatter alle udtryk, ord såvel som flerordsudtryk:

I søndags blev peleiden så vred at det nå'de Olympen.

6 fødder, 5 daktyler og en såkaldt spondæ, der i dansk gengives som trokæ. Men den er helt gal: Det hédder i 'søndags, og den betrykning må ikke omvendes. – Det hedder også *hr.* 'Olsen osv. med enhedtryk, hvilket ikke fejlfrit lader sig omvende:

HR. Niels mødte GREV Gert!

Preben Uglebjerg indlagde sig i 1967 (år 800 efter Byens grundlæggelse) uvisnelig hæder ved at udfylde en pinagtig ventetid på Rådhuspladsen ved at lede en improviseret fællessang med ordene:

(Vi venter alle e.l.) PÅ fyrværkeri, PÅ fyrværkeri, PÅ fyrværkeri.

på melodien *Yellow submarine* af den bekendte engelske kvartet. Jeg opfatter det som Uglebjergs halvbevidste spøg at bryde omvendingsreglen, for det hedder jo *på* 'fyrværke'ri, sådan at *på* er svagere end *fyr*, men i sangen er det omvendt.

Litteratur

Arndt, Erwin (1975) *Deutsche Verslehre*. Berlin: Volk und Wissen
Volksiegener.

Arnholz, Arthur (1961 [1948]) *Det mundtlige foredrag 2, Verstekster*.
København: Munksgaard.

Brix, Hans (1911) *Gudernes Tungemaal*. København: Gyldendal.

- Fafner, Jørgen (1989) *Digt og form. Klassisk og moderne verslære*. København: Reitzel.
- Gelfert, Hans-Dieter (1998) *Einführung in die Verslehre*. Stuttgart: Reclam.
- von der Recke, Ernst (1885) *Dansk Verslære i kortfattet Fremstilling*. København: Gyldendal.
- Rehling, Vagn (1985) *Rytme og klang i vers*. København: Lærerforeningernes Materialeudvalg.